

**ЗРОБИ МІСТО
КРАЩИМ**

**ПЛАТФОРМА
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
БЮДЖЕТУ УЧАСТІ**

**ПРО БЮДЖЕТ
УЧАСТІ ДЛЯ
МАЙБУТНІХ
ПЕРЕМОЖЦІВ
ПРОЕКТІВ**

Реалізація цього проекту здійснена за підтримки Львівської міської ради

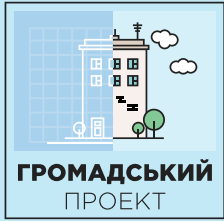
**Львівська
міська
рада**

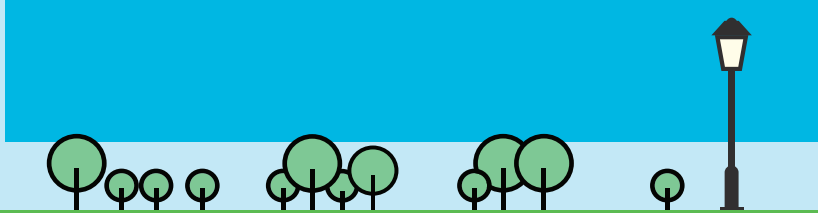
**ГРОМАДСЬКИЙ
БЮДЖЕТ
ЛЬВОВА**

**Центр
Громадянських
Ініціатив**
2010

ГРОМАДСЬКИЙ
ПРОЕКТ
БЮДЖЕТ МІСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

Зміст

1. Як бразильці Бюджет участі придумали.....	3
2. Правила гри	5
3. Вітер змін: про що дискутують учасники Бюджету участі	7
4. Крок за кроком: від ідеї до реалізації	9
5. Сила голосу: як краще on-line чи offline?.....	12
6. Гарячий період інформаційної кампанії.....	15

НА РЕАЛІЗАЦІЇ - 63 ПРОЕКТІВ [Детальна статистика](#)

Проекти на реалізації

Проекти на реалізації

ОСВІТА

Відновлення та модернізація шкільного майданчика ЛССЗШ 81 ім. П. Сагайдачного (Не реалізації)

ДОДАНО ДО СИСТЕМИ 15.09.2016

Проект націлений на реконструкцію та модернізацію шкільного майданчика ЛССЗШ 81 й передбачає встановлення вуличних тренажерів, освітлення зони заняття спортом, встановлення огорожі майданчика тощо. Додатковою метою проекту є пролагування здорового способу життя та привернення уваги до занять спортом.

АВТОР ПРОЕКТУ

Олег Жовтанецький

БЮДЖЕТ 199 950 ГРН.

ПРОГОЛОСУВАЛО 468

ВЕЛОІНФРАСТРУКТУРА

Розмітка на велосипедних доріжках Львова (Не реалізації)

ДОДАНО ДО СИСТЕМИ 15.09.2016

Зараз розмітка на велодоріжках практично відсутня. Єдиний на сьогодні вид розмітки - це піктограми велосипедиста. Ніжк не позначається напрямком руху велодоріжкою, місця пішохідних переходів через велодоріжку, відокремлені пішохідні і велосипедні доріжки. Метою проекту є нанесити всю необхідну розмітку на велосипедні доріжки міста і таким чином уникнути конфліктів між пішоходами і велосипедистами.

АВТОР ПРОЕКТУ

Юрій Тер-Арутюнян

БЮДЖЕТ 169 000 ГРН.

ПРОГОЛОСУВАЛО 66

ОСВІТА

Облаштування дитячого ігрового майданчика в ДНЗ №135 (Садек святого Миколая) (Не реалізації)

ДОДАНО ДО СИСТЕМИ 15.09.2016

Хочемо частково вирівняти поверхню майданчика та облаштувати його ігровими елементами, щоб діти мали змогу активно та безпечно проводити час, експериментувати, робити свій вибір, адже це формує влєвненість і креативність маленького львів'янина.

АВТОР ПРОЕКТУ

Софія Козак

БЮДЖЕТ 179 028 ГРН.

ПРОГОЛОСУВАЛО 160

ЗРОБИ МІСТО КРАЩИМ

ПЛАТФОРМА
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
БЮДЖЕТУ УЧАСТІ

1. ЯК БРАЗИЛЬЦІ БЮДЖЕТ УЧАСТІ ПРИДУМАЛИ

Ідея створення Бюджету участі — коли мешканці вирішили самі напряму розпоряджатись частиною бюджетних коштів — народилася у бразильському місті Порто-Алегро у 1980-х роках. Незадоволені діями влади містяни почали самоорганізовуватись та вимагати від влади прислухатись до потреб громадян. Бюджет участі — став ефективним інструментом прямої демократії: кошти почали використовувати за побажаннями мешканців, підвищився рівень життя мешканців та довіра до органів влади, громадяни почали краще платити податки.

Згодом Бюджет участі, який ще називають Громадським бюджетом або партиципаторним, поширився на сотні міст світу. У деяких містах бюджет участі запроваджений у школах, університетах і громадському будівництві. Ніхто не зможе сказати точно скільки бюджетів участі у світі працює, адже існують різні моделі і його продовжують впроваджувати.

У 2016 році Бюджет участі запроваджено в десятках міст України — Черкасах, Полтаві, Вінниці, Києві, Дніпрі, в десятках інших міст триває процес впровадження. Кожне місто розробляє своє положення реалізації Бюджету участі. Навіть найменше місто України може запровадити у себе Громадський бюджет. Все це підсилює процес децентралізації та вплив місцевого самоврядування.

Бюджет участі Львова на 2017 рік — 1% від Бюджету розвитку - склав 16 млн грн. Минулоріч львів'яни запропонували 259 проєктів, до голосування долучилася понад 21 тисяча жителів міста.

Процес роботи Бюджету участі щороку вдосконалюється. У наступному розділі ми розповімо про нові правила та нормативні документи, що обумовлюють роботу Громадського бюджету у нашому місті. Ви можете впливати на те, яким буде цей інструмент у наступні роки. До прикладу, з 2017 року Португалія більшу частину державного бюджету розподіляє за принципом Бюджету участі. Яким буде шлях Львова? Вирішувати вам.

Коментар

Юстина Півко, координатор партисипаторного бюджету, Центр громадських комунікацій, м.Варшава (семінар «Громадський бюджет — версія 1.0 для України», м. Київ, 25 листопада 2015 року):

Коли вперше виникла ідея запровадити партиципаторний бюджет у Варшаві, то супротивники казали: якщо мешканцям дамо право розпоряджатися коштами — то отримаємо качелі у центрі міста, якісь пристрої, аби кататися на лижах, — тобто, щось що поза межами здорового глузду. Але ми переконалися - цього не відбувається, ми бачимо, що всі проекти стосуються проблем повсякденного життя. І мешканці міста можуть мати активну участь і впливати на прийняття рішень у місті.

5 переваг Бюджету участі:

- 1.** Розвиває соціальний нетворкінг, люди вчаться об'єднуватись навколо ідей і проектів.
- 2.** Зворотній зв'язок від людей, які вказують на потребу в конкретних змінах.
- 3.** Підвищується рівень обізнаності мешканців у специфіці роботи органів влади. Громадяни вникають у процес підготовки проектів: виготовлення проектно-кошторисної документації, проведення тендерів, обрахунок робіт, специфіку роботи органів влади.
- 4.** Побудова партнерських стосунків між органами влади та мешканцями, подолання кризи недовіри.
- 5.** Бюджет має циклічний характер, проекти розраховані на впровадження протягом одного року і результат не потрібно чекати довго, процедура повторюється щороку.

ПОДАННЯ

РОЗГЛЯД

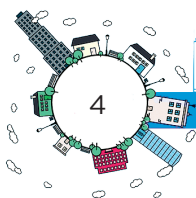
ГОЛОСУВАННЯ

ВИЗНАЧЕННЯ
ПЕРЕМОЗЧІВ

РЕАЛІЗАЦІЯ

2. ПРАВИЛА ГРИ

Для початку уточнимо, що бюджет участі — це частина коштів міського бюджету, щодо якої мешканці міста самостійно обирають на що їх витратити шляхом голосування, результати якого мають пряму дію, незалежно від волі чиновників та депутатів. Зазвичай партисипативне бюджетування передбачає надання 1% від так званого бюджету розвитку міста, тобто це зовсім невелика частка від загального міського бюджету.

Важливо розуміти, що це не щось дане з панського плеча. Це бюджетні кошти, а отже, гроші кожного з нас — пересічних платників податків.

У Львові роботу Бюджету участі регламентує Положення про Громадський бюджет м. Львова - <https://gb.city-adm.lviv.ua/help/base>

27 квітня 2017 року ухвалою сесії Львівської міської ради були внесені зміни у це Положення:

1. Відбулось розширення географії дії Громадського бюджету на м. Винники, смт. Рудно, смт. Брюховичі, що дозволить більшому колу осіб реалізовувати свої ідеї щодо покращення міста або голосувати за них.
2. Збільшено фінансування малих проектів від 50 000, 00 до 500 000, 00 грн. та великих проектів від 500 000, 00 до 3000 000, 00 грн.

Це дасть змогу авторам втілювати в життя більш масштабні проекти в межах свого району.

3. Передбачено, що проекти, які стосуються установ, не можуть передбачити проведення поточних чи капітальних внутрішніх ремонтних робіт щодо приміщень цих установ. Однак проекти, які включають у собі закупівлю обладнання для установ, можуть передбачити проведення внутрішніх ремонтних робіт, якщо вартість цих робіт становить менше 50 % кошторису проекту.

Коментар

Орест Файфурка, начальник відділу громадського партнерства управління «Секретаріат ради» Львівської міської ради роз'яснив зміни у Положенні Громадського бюджету щодо обмежень у фінансуванні капітальних ремонтів (50%):

Поточний або капітальний ремонт установ, які фінансуються з бюджету міста, не може бути проектом Громадського бюджету Львова. Однак, у випадку коли проект має на меті створення певного інноваційного об'єкту, наприклад перетворення бібліотеки в медіатеку, створення аудіостудії, інтерактивних лабораторій, то поряд із закупівлю необхідного обладнання можна закладати до 50% на внутрішні ремонтні роботи приміщення.

Пам'ятка авторам проектів:

Автором та голосувальником може бути фізична особа, дієздатний громадянин України (іноземець та особа без громадянства, яка має дозвіл на постійне проживання на території України), якому на момент подання проектів або голосування виповнилось 16 років, що зареєстрований або проживає на території міста (або має довідку про місце роботи, навчання, служби чи інші документи, що підтверджують проживання у місті).

Одна людина може подавати один «великий» та один «малий» проекти.

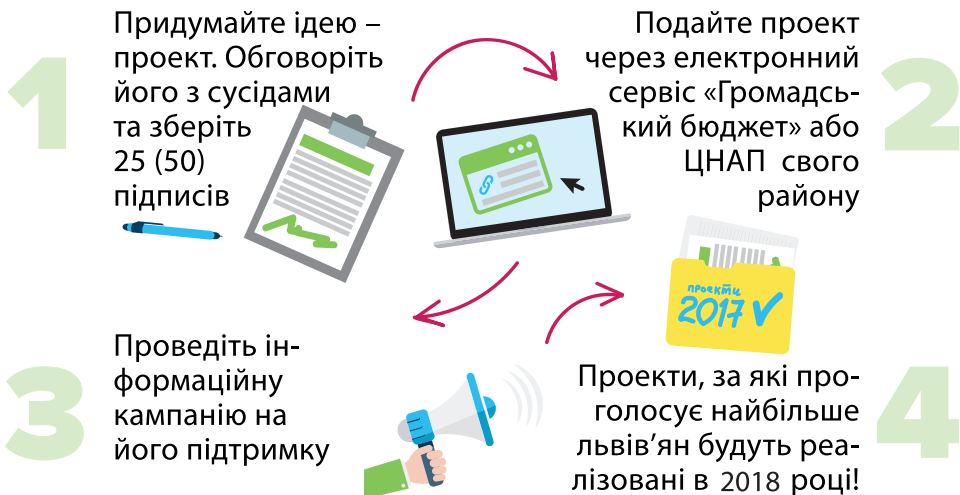
Розподіл проектів на «великі» і «малі» за величиною бюджету на реалізацію проекту:

Малі проекти — це проекти вуличного, квартального, районного значення, загальна вартість реалізації яких становить від 20 000 до 200 000,00 грн. На такі проекти виділяється 60% загального обсягу громадського бюджету, які рівномірно розподіляються по районах міста (10% загального обсягу громадського бюджету на кожен район).

Великі проекти — це проекти міжрайонного, загальноміського значення, загальна вартість реалізації яких становить від 200 000,00 до 3 000 000,00 грн. На такі проекти виділяється 40% загального обсягу громадського бюджету

3 16 млн.грн запланованих на цей рік, загальний бюджет на малі проекти - не менше ніж 9 600 000 грн, загальний бюджет на великі проекти - не менше ніж 6 400 000 грн

ЧОТИРИ КРОКИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ:

3. ВІТЕР ЗМІН: ПРО ЩО ДИСКУТУЮТЬ УЧАСНИКИ БЮДЖЕТУ УЧАСТІ?

Учасники Бюджету участі можуть вносити свої пропозиції на розгляд відділу громадського партнерства управління «Секретаріат ради» Львівської міської ради чи постійної депутатської комісії з питань законності та удосконалювати роботу інструменту. На навчальних зустрічах проекту «Керувати бюджетом міста просто! Бюджет участі для львів'ян» зародилось кілька дискусій щодо змін у роботі Бюджету участі.

Проекти шкіл: загроза іншим проектам чи розвиток навчальних закладів міста?

Велика частка проектів Бюджету участі надходить від комунальних установ — шкіл та садочків. Маючи адміністративний ресурс, такі проекти «перетягують» ініціативу на себе та створюють конкуренцію іншим проектам. Опоненти скаржаться — школи — комунальні, вони і так фінансуються з бюджету та мають інші варіанти залучення коштів — конкурс соціально-культурних проектів міста, проект Friendly School, міні-гранти, фінансова підтримка батьків. А от проекти від активних громадян можна подавати лише на Бюджет участі. Часто проекти шкіл стосуються ремонтних робіт, тобто це «проїдання» коштів, а проекти БУ мають бути розвитковими проектами.

Дофінансування проектів протягом року: допомагати чи ні?

Різниця між запланованими коштами та коштами, які реально виявилось потрібно для реалізації - найслабше місце реалізації проектів Бюджету участі у Львові на 2017 рік. Різниця часом сягає у 5 раз. Так, проектанти мають достеменніше рахувати. Десь чистку парку не врахували, десь не передбачили

Коментар

Наталія Ништа, директор Львівської спеціалізованої школи №69, переможець проекту «Дорога до школи»: Фінансування навчальних установ настільки мізерне, що лише за рахунок різних проектів і вдається підтримувати школу на належному рівні. Без задоволення базових потреб освітніх закладів не можливо говорити про розвиткові ідеї.

пандус, хтось не порахував підведення комунікацій та технічний вигляд. Але головна відповідальність на профільних управліннях, що перевіряли проекти на стадії розгляду. Вони б мали вказати проектантам на упущення. Це урок для усіх для роботи з проектами на майбутнє. Чи дофінансовувати проекти з міського бюджету? Одна точка зору — ні, бо це стимулюватиме авторів проектів краще планувати проекти, дисциплінуватиме, розвиватиме тривалість завершення проекту.

Інша — дофінансовувати, адже це проекти важливі для громади, важливі для виконання взятих авторами проектів перед громадою зобов'язань, варто робити справу якісно, якщо вже роботи розпочались.

Тривалість голосування: зменшити, щоб полегшити?

Автори проєктів, що уже пройшли період голосувань, ініціюють зменшити його тривалість з двох тижнів до одного, адже це вкрай виснажливий період, вимагає бути активним 24 години. Інші вважають, що два тижні — це добре, адже є запас часу на розкачку та мобілізацію, варто краще розподіляти роботу у команді.

Відкриті дані про голосувальника: мотивація чи адміністративний тиск?

Частина мешканців ініціює аби система показувала прізвище та імена тих, хто проголосував, як це є в електронній петиції. Пояснюють, це допомагає побачити чи голос зараховано і хто є твоїм односторонцем для подальшої роботи. Кажуть, людям приємно бачити себе у переліку тих, хто проголосував. Опоненти заперечують, така відкритість може стати адміністративним тиском на голосувальника. Петиція ж передбачає, що по закону звернення не можуть бути анонімними.

Урбаністи авторам в поміч

ЦеГрін ініціював залучити до створення проєктів Бюджету участі ЛКП «Просторовий розвиток міста» та професійних урбаністів, аби робити подані проєкти вартіснішими, цікавішими, новачійними, розвитковими для міста. Часто автори проєктів Громадського бюджету відстоюють збереження парків, створення спортивних майданчиків, розвиток подвір'їв шкіл і це все — просторові об'єкти.

Розподіл по районах чи за кількістю голосів?

ЦеГрін розглядав можливість відмовитися від принципу розподілу бюджету виділеного на малі проєкти по районах міста, адже це створює несправедливі змагальні умови для мешканців сусідніх районів. До прикладу, у Галицькому районі перемогли малі проєкти і з 20 набраними

голосами, а в Шевченківському, щоб перемогти, потрібні сотні голосувальників. Втім, у цьому є логіка. Галицький район — є районом у центрі міста, де зосереджені офісні центри чи хостели для туристів, тому тут і набрати голоси важче. Якщо забрати розподіл по районах, є небезпека, що найбільше перемагатимуть густонаселені Сихівський та Шевченківський райони.

Коментар

Юстина Півко, координатор партисипаторного бюджету, Центр громадських комунікацій, м.Варшава (семінар «Громадський бюджет — версія 1.0 для України», м.Київ, 25 листопада 2015 року):

Варто почути думки і тих, хто виключений з активного життя, адже зазвичай бюджет участі орієнтується на середній клас населення. Може варто подумати над способом розподілу коштів, аби задовольнити потреби різних груп у різних куточках міста. Варто було б відійти від гри з переможцями і переможеними, і перейти до гри з найбільш значущими проблемами і найменш значущими. Але варто зберегти і дух авантюризму, аби експериментувати, вчитися. Багато мікрорайонів бояться нововведень і притримуються традиційних схем. Ми маємо враховувати і проєкти, що не пройшли. Розглядаємо можливість, аби при голосуванні були не лише голосування «за», а й голосування «проти».

Заповнені бланки проектів (за винятком сторінок, які містять персональні дані авторів проекту), оприлюднюються у розділі “Громадський бюджет” на веб-сайті Львівської міської ради.

Зберіть підписи на підтримку своєї ідеї.

Для подачі пропозиції на малий проект необхідно зібрати не менше 25 підписів, на великий — не менше 50. Найкращий спосіб зібрати підписи — організувати зустріч з сусідами та розповісти їм про свою ідею!

Порада від ЦеГрін:

Важливим є те, щоб ініціювала ідею не одна людина, а група відповідальних громадян, які вболівають за свій об’єкт чи ініціативу.

Збір підписів — не формальність, а важливий момент. Так формується команда людей, яка у подальшому реалізовуватиме агітаційну кампанію за проект. Важливо, аби в команді було не менше 10 активних членів. Підписи на підтримку від авторитетних людей підвищать статус вашої проектної пропозиції.

Розгляд проектів (до 01.11.2017р.)

Організовує управління «Секретаріат ради».

У разі, якщо проект є неповний або заповнений з помилками, відповідальна особа електронною поштою або простим поштовим відправленням повідомляє про це автора проекту з проханням надати необхідну інформацію або внести корективи протягом 7 календарних днів з дня отримання інформації про доопрацювання проекту. У разі відмови внести корективи або якщо такі корективи не були внесені протягом 7 календарних днів з дня отримання відповідної інформації пропозиція відхиляється.

Передає копію проекту до відповідного профільного виконавчого органу Львівської міської ради для проведення аналізу проекту на предмет можливості реалізації та правильності визначення його вартості.

Профільний виконавчий орган протягом 21 календарного дня з дня отримання проекту здійснює його аналіз та готує свій висновок за формою згідно з додатком 2 до Положення про Громадський бюджет.

Якщо профільний виконавчий орган заперечує щодо можливості реалізації поданого проекту, то такий проект додатково скеровується на профільну постійну комісію Львівської міської ради для підтвердження або відхилення зауважень профільного виконавчого органу. Заперечення розглядаються на найближчому засіданні постійної комісії, на яке запрошуються автори проекту.

Після проведеного аналізу всіх проектів управління “Секретаріат ради” оприлюднює на веб-сайті Львівської міської ради проекти, допущені для участі у голосуванні та відхилені проекти, а також відповідні висновки профільних виконавчих органів та постійних комісій Львівської міської ради.

Автор проекту може у будь-який момент зняти свій проект з розгляду, але не пізніше ніж за 7 календарних днів до початку голосування.

Об’єднання проектів можливе лише за взаємною згодою авторів до початку голосування.

Внесення змін щодо проекту можливе лише за згодою авторів проекту до початку голосування.

Порада ЦеГрін:

Не відкладайте на останній день подачу проекту, адже, маючи у запасі час, ви можете доопрацювати ваш проект, оскаржити заперечення чи об’єднатись зі схожим за тематикою проектом.

Варто зазначити, що відповідальним за реалізацію проектів-переможців є місто, тобто вони реалізуються відповідними департаментами міської адміністрації за бюджетні кошти.

 ДОРОЖНЄ ГОСПОДАРСТВО

 КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО

 НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

 СПОРТ

 КУЛЬТУРА

 ІНШЕ

Голосування 1.11-15.11.2017

Жителі міста голосують онлайн або у пунктах супроводу Бюджету участі, у Львові — ЦНАПах. Автори рекламують та просувають свої проекти, щоб отримати найбільшу кількість голосів. Більше про промоцію у наступних розділах.

Встановлення результатів

Встановлення результатів голосування передбачає підрахунок голосів в онлайн режимі через е-сервіс “Громадський бюджет Львова”.

Постійна комісія законності, депутатської діяльності та свободи слова, постійна комісія фінансів та планування бюджету на своєму спільному засіданні відповідно до результатів голосування формують рейтинг проектів та визначають перелік проектів, рекомендованих до фінансування за кошти громадського бюджету м. Львова. Не пізніше як через 2 дні після закінчення голосування формують список проектів-переможців.

У разі, якщо проекти набирають однакову кількість голосів, то пріоритетними вважаються ті, які потребують менший обсяг фінансування.

Рекомендованими до реалізації вважатимуться ті проектні пропозиції, які набрали найбільшу кількість голосів, до вичерпання обсягу коштів, виділених на реалізацію громадського бюджету м. Львова на відповідний рік, але не менше ніж 50 голосів для малих проектів та 100 голосів для великих проектів.

Управління «Секретаріат ради» готує УХВАЛУ Львівської міської ради для затвердження результатів голосувань.

Пропозиції, які будуть затверджені рішенням Львівської міської ради, підлягають фінансуванню за рахунок коштів міського бюджету м. Львова на наступний бюджетний рік.

Реалізованими проекти повинні бути протягом наступного року.

Місто в особі міської ради починає втілювати ідеї. За цим процесом можна стежити онлайн.

5. Сила голосу: як краще on-line чи offline?

Голосування за проекти для реалізації за рахунок коштів громадського бюджету м. Львова здійснюється через е-сервіс "Громадський бюджет Львова" <https://lviv.pb.org.ua/>.

Голосування триває протягом 15 календарних днів з дня початку голосування, як правило з 1 по 15 листопада року, який передуватиме реалізації проектів.

Хто може проголосувати?

Віддати один голос за малий проект та один голос за великий проект можуть ті особи, які

досягли 16-річного віку та відповідають одному з наступних критеріїв:

Місце проживання особи зареєстроване у м. Львові (м. Винники, смт. Рудно, смт. Брюховичі), що підтверджується паспортом або картою львів'янина.

Підприємство, установа чи організація, де працює відповідна особа, зареєстроване у м. Львові, що підтверджується паспортом та довідкою з місця праці.

ГРОМАДСЬКИЙ ПРОЕКТ

ПЕРЕГЛЯНУТИ ПРОЕКТИ
ПРО ПРОЕКТ ▾
ДОПОМОГА ▾
КОНТАКТИ

КАТЕГОРІЇ ▾
РАЙОН ▾

БЮДЖЕТ

20 000 — 3 000 000 грн

ШУКАТИ
СКИНУТИ

Великі проекти-переможці

МІСЦЕ	КАТЕГОРІЯ	НАЗВА ПРОЕКТУ	АВТОР	БЮДЖЕТ	РАЙОН	ГОЛОСИ
1		Відновлення центральної алеї та прилеглих територій парку "Замарстинівський"	Оксана Луцко	2 751 003	Шевченківський	1381
2		Облаштування огорожі території Львівської спеціалізованої школи № 8 до 200 річя школи	Павло Онишків	873 100	Загальноміський	848
3		Відродження парку "700-річчя Львова"	Ірина Стахура	2 567 900	Шевченківський	771
4		Утеплення стін, ремонт даху та облаштування внутрішнього фасаду школи №57	Олеся Вовк	913 664	Шевченківський	767

Малі проекти-переможці

МІСЦЕ	КАТЕГОРІЯ	НАЗВА ПРОЕКТУ	АВТОР	БЮДЖЕТ	РАЙОН	ГОЛОСИ
1		"Створення скверу на вулиці Миколайчука"	Олег Піжів	189 200	Шевченківський	628

Особа навчається у м. Львові, що підтверджується паспортом та студентським квитком або іншим документом, що підтверджує факт навчання.

Особа володіє на праві власності об'єктом нерухомості у м. Львові, що підтверджується паспортом та витягом з відповідного реєстру прав власності.

Місце народження особи зареєстроване у м. Львові, що підтверджується паспортом або свідоцтвом про народження.

Яким чином можна проголосувати?

Голосування та ідентифікація особи може бути проведена у Центрах надання адміністративних послуг міста Львова та/або через систему Bank ID (для осіб, які зареєстровані у м. Львові, м. Винники, смт. Рудно, смт. Брюховичі).

Працівники Центру надання адміністративних послуг міста Львова надають загальну інформацію щодо громадського бюджету м. Львова та роз'яснюють порядок голосування за проекти. При цьому їм забороняється здійснювати агітацію та переконувати проголосувати за окремо взяті проекти. Результати онлайн голосування відображаються на е-сервісі "Громадський бюджет м. Львова" у режимі реального часу.

Bank ID — це новий тип голосування, який викликає чимало дискусій.

Є два головні упередження серед людей, що гальмують популярність цього голосування — голосувати можна лише через два банки — Приват та Ощадбанк і страх за свої персональні дані, доступ до рахунків у банках.

Втім електронне голосування є дуже важливим, адже це оперативність, довіра у населення до результатів голосування, можливість проголосувати протягом 24 годин, не треба нікуди їхати — голосуеш з власного

комп'ютера, це безкоштовно. У тих містах, де голоси збирали письмово, були випадки шахрайства подвійного голосування по різних ЦНАПах. Паперове голосування потребує перевірки і затягує час, електронне — виключає дубляж і показує результат одразу.

Використання Bank ID - є частиною проекту переходу на електронне урядування в країні, що усуває людський фактор в державному менеджменті, посилює довіру до прийнятих рішень, лікує країну від бюрократії та корупції. Кожен з вас, пояснюючи це тим, кого агітуватиме, сприяє добрим змінам в країні.

№	НАЗВА ПРОЕКТУ	АВТОР	БЮДЖЕТ	НАЗВА	ПІСЬОМ
1	Сторінка сайту на порталі МогоЛьвова	Олег Пана	189 200	Щодо Львова	628
2	Відновлення та модернізація напівак водопостачання КСЗС №14 в м. Солом'янці	Олег Жовтеньков	189 950	Щодо Львова	468
3	Сторінка інформації для державних службовців міста Львова	Міхалек Пилипак	189 900	Щодо Львова	452
4	Забезпечення безперервного доступу до Інтернет КСЗС №12 м.Львова	Оксана Тетерук	189 880	Щодо Львова	448
5	Додаток (розширення функцій) для системи «МогоЛьвова» (проект ДСВ №17)	Ліся Кобилевич	82 607	Франківський	423
6	Книга сторінок на порталі ДСВ №17	Світлана Големанова	187 550	Щодо Львова	387
7	"Львівська Росія" - вебсайт в режимі реального часу	Андрій Топчук	185 000	Щодо Львова	325
8	Обновление и модернизация вебсайта «МогоЛьвова» и улучшение пользовательского интерфейса	Неліна Савинова	188 892	Щодо Львова	277
9	Завдання Система для сайту №18 деп. Львова	Оксана Лисовська	185 000	Закарпатський	268
10	Обновление системы хранения информации на портале КСЗС №14 в г. Львов	Марина Ковальчик	181 000	Щодо Львова	239
11	Екран для інформаційного центру міста Львова	Ірина Пилип	181 500	Франківський	233
12	Модель для центру по адміністративній роботі	Ірина Єршова	120 442	Франківський	231
13	Обновление внешнего дизайна КСЗС №18 в г. Львов	Ірина Лаврова	42 300	Галицький	229
14	Новий вебсайт - портал ДСВ №18 деп. Львова (3д)	Ірина Галичанець	189 424	Сніжинський	220
15	Портал по інформаційно-консультаційній системі №18	Миколай Данил	188 980	Львівський	210
16	Обновление внешнего дизайна портала «МогоЛьвова»	Вікторія Рибак	189 600	Франківський	206
17	Додаток (розширення функцій) системи «МогоЛьвова»	Юрій Герасим	156 588	Щодо Львова	204
18	Сторінка інформації на порталі «МогоЛьвова»	Ірина Ковальчик	189 490	Щодо Львова	203
19	Процедура Складання звіту Митведа на Порталі	Александра Тарасова	200 000	Львівський	200
20	Відновлення сторінок в системі навігації Завдання у ДСВ 15	Ірина Руд	172 000	Львівський	196
21	Сторінка інформації - обліковий запис ДСВ18	Ірина Гурман	188 000	Сніжинський	196
22	Відновлення дизайну порталу в системі «МогоЛьвова»	Юрій Кучук	182 000	Львівський	196
23	Обновление внешнего дизайна портала ДСВ №14 в деп. Львовская область, СС	Оксана Кобиш	178 877	Франківський	183
24	Обновление внешнего дизайна портала для деп. Львовская	Тетяна Мельник	200 000	Щодо Львова	178
25	Екран інформації - Портал електронного голосування «МогоЛьвова»	Ліся Кобилевич	200 000	Львівський	171
26	Модель на Бюджетному, 21	Юлія Собо	128 985	Сніжинський	169

Коментар

Сергій Лобойко, Керівник Центру Розвитку Інновацій НаУКМА, експерт групи «Електронна Демократія» в РПП та КиївСмартСіті

Чому лише два банки?

Bank-ID в Україні з 2016 року унормовано і контролюється НБУ. Цю технологію підтримують менше 10-и банків. З великих системних банків в БанкІД проінвестували і розвивають лише «Приват» та «Ощадбанк». З іншого боку ці 2 банки вже зараз обслуговують біля 80% активних громадян, які оформлювали банківські картки, мають там рахунки, а значить — мають свої там електронні кабінети.

Всі клієнти цих банків можуть користуватися даною технологією для голосування і це безкоштовний сервіс (бо фінансових операцій не здійснюється). Також, при використанні цього сервісу сайти на яких здійснюється голосування не отримують даних щодо рахунків голосуючих, будь-якого доступу до них (паролів, навіть, номерів рахунків). Насправді ці сайти лише отримують від банків повідомлення про те, що дана особа дійсно існує (є клієнтом банку).

Є й інші інструменти точної ідентифікації, які легалізовані вже в Україні. Зокрема, — ЕЦП (електронний цифровий підпис), електронний паспорт. Цього року очікується легалізація ще Mobile-ID. Суть їх дії та сама — підтвердження істинності особи.

У ЕЦП вже є велика аудиторія — ним широко користуються підприємці, бухгалтери, а з минулого року — всі чиновники, депутати (у зв'язку з обов'язковим е-декларуванням). Разом це — біля 4 млн активного населення.

В інформаційній кампанії варто людям пояснювати, що отримати електронний інструмент — доступ до Bank-ID можна за 15 хв у загандних банках. А Приват ще й ЕЦП надасть. І це все безкоштовно.

Те, що Приват став державним відкриває зараз перед Україною великі можливості у розвитку долучення громадян до користування інструментами е-уряду та е-демократії без страху, що їх персональні дані можуть бути використані в інтересах не суспільства, а конкретної бізнес-групи.

Страх людей відкривати свої персональні дані

В інформаційну еру успішнішими будуть ті суспільства, які більш радикально стануть на шлях повної прозорості. Можна скільки завгодно себе обманувати сподіваннями на те, що держава захищає наші персональні дані. Але в умовах корумпованого суспільства з одного боку та розвитку Інтернету, інформаційних технологій це має мало сенсу. Наші персональні дані є у державних реєстрах, кількість яких та повнота інформації невпинно зростає. Доступ до них має велика кількість чиновників, а значить і будь-хто «зацікавлений». Одночасно, про кожного активного громадянина є багато інформації у відкритих джерелах. Зрештою, люди майже всюди з легкістю дають копії власних паспортів та ідентифікаційних кодів, що містять більше персональних даних, ніж банківський рахунок.

Україна робить революцію у прозорості закупівель і на основі цих даних можна бачити хто персонально наживається на бюджеті. Одночасно чиновники і політики відкрили свої статки. Все це разом дає інформацію, яка обернеться оздоровлення країни від ракової пухлини — корупції.

6. ГАРЯЧИЙ ПЕРІОД ІНФОРМАЦІЙНОЇ КАМПАНІЇ

Аналіз мети проекту

Все починається з аналізу мети вашого проекту. Вона має бути конкретною та зрозумілою загальному суспільству; мати суспільне значення, адже вам потрібні голоси людей.

Проаналізуйте ті теми, які актуальні сьогодні в місті і поєднуйте з вашим проектом. Якщо сьогодні болючою темою є питання управління відходами у місті, то у вашому парку можуть бути лавки виготовлені з вторинної сировини.

Для подальшого формування інформаційної кампанії зрозумійте, що поганого станеться, якщо не реалізувати проект і які переваги принесє реалізований проект. Чим ви можете це підтвердити — статистика, наукові дані, експертні оцінки.

Дослідіть історію проблеми, яку вирішує проект, адже вона може відкрити для вас цікаві факти про обраний об'єкт, чи людей, які були причетними до цієї теми або традиції, що можна відновити. Окрім цього, на вашу користь працюватиме ювілей установи, відомої людини, що пов'язана з об'єктом чи тема року визначена державою.

Визначте ваші цільові групи

Зрозумійте, хто потенційно є тими, хто стане промоутером вашої інформаційної кампанії і хто голосуватиме. Проаналізуйте в мережі Інтернет хто висловлювався з заданої вами теми — наприклад збереження парків у місті. Знайдіть експертні групи з вашого питання. Зрозумійте чий інтереси зачіпає ваш проект. Зважайте і на тих, хто може мати мінусову мотивацію — проект-конкурент, забудовник, що мав намір щось звести на даній території.

До прикладу, команда школи №8 для того, аби набрати необхідну кількість голосів за свій проект, скористалась ювілеєм і базою випускників за 20 років. Відтак кожен випускник отримав прохання проголосувати за рідну школу.

Поговоріть з фокус групами. Якщо ваша тема відновлення парку - поговоріть з молодими мамами, що гуляють тут з дітьми. Зазвичай у них є час поспілкуватись, коли діти сплять чи зайняті грою. Вони можуть розповісти про необхідність пандусу для заїзду на візочках. Це також стане важливою перевагою для заїзду у парк інвалідів-візочників. Окрім цього, ви можете дізнатись про неочікуваних партнерів проекту. До прикладу, ним може бути команда спортивного магазину, що відкривається поруч. Встановлення велосипедної доріжки збільшить продаж велосипедів, а ви отримаєте голоси за проект.

Спілкування з фокус-групами дозволить краще зрозуміти їх мотивацію та сформувані переконливий меседж для агіток та роботи з широким загалом населення, а також підготувати відповіді на питання, що виникатимуть у процесі. Розкладення проекту на ключові меседжі допомагає висловлюватись лаконічно як і під час промоції проекту, так і в розмові з журналістами.

Меседж — короткий емоційний зміст вашого проекту.

Наприклад: «Хочеш гарний парк біля дому?» або «Сортуй сміття і матимеш чисті смітники біля дому»

Як донести інформацію про проект?

Визначіть лідерів думок у вашому мікрорайоні, саме з їх підтримкою вам вдасться зібрати необхідну кількість голосів. Зазвичай у нашому місті це є місцеві парафіяльні священики, голови ОСББ, директори шкіл, керівники великих підприємств по сусідству.

Зрозумійте, хто впливає на думку вашої цільової і звідки вона черпає інформацію — це можуть бути соцмережі чи засоби масової інформації, а можуть бути продавці на ринку.

Коментар

Марина Давида, автор проекту «Теніс для всіх»

На жаль, я як автор проекту, відчувала велику пасивність людей. Люди не вірили, що проект буде реалізовано, переконували мене, що гроші розкрадуть чиновники, не розуміли як працює Бюджет участі, або просто лінувались голосувати та вникати у тему.

З голосуванням через Bank ID теж було складно, адже старше покоління часом взагалі не працює у мережі Інтернет. У Залізничному районі ЦНАП знаходиться доволі далеко від мікрорайонів Левандівка, Рясне, Білогорща. Найкращою цільовою для нас стало активне молоде покоління, що є користувачами соціальних мереж і не боїться користуватись Bank ID.

Визначить спікерів та коментаторів кампанії

Спікери — перевірене джерело інформації, обличчя проекту — автори проекту. Важливо, аби інформація, яка виходить про ваш проект, була узгодженою, а спікери були у постійному доступі для спілкування, зокрема з журналістами.

Коментатори — це ті, хто можуть надати додаткову інформацію про проект, наповнити контент цікавою інформацією. Наприклад, експерти, місцеві жителі, посадовці. Якщо мова йде про спортивний майданчик, то ними можуть бути лікарі, які скажуть як спорт впливає на здоров'я дітей чи відомі спортсмени мікрорайону.

Канали донесення інформації

Найефективніший — особистий контакт, індивідуальне спілкування. Викликає довіру, дає змогу зняти страхи та пояснити як діє інструмент. Мінус — часозатратність. Тут робота команди і змога залучати людей є вирішальною.

Соцмережі: Головним чином Facebook. Тут ви можете підсилювати увагу до вашого проекту і агітувати за нього проголосувати.

Привернути увагу до проекту можна і через засоби масової інформації. Пошукajte професійного журналіста у вашому мікрорайоні або доручити вести цей напрям. Презентація проекту може стати темою вашої прес-конференції, цікава аналітика, експертна оцінка чи креатив у промоції — теми для розсилки прес-релізів. Автори проекту можуть розповідати про свою активність за допомогою інтерв'ю чи блогів на інформаційних порталах.

Співпраця з прес-службою міської ради дозволяє розсилати інформацію широкій аудиторії журналістів, з якими у них налагоджені добрі стосунки.

Офлайн-зустрічі: тематичні зустрічі (зустріч випускників навчального закладу, благодійний концерт на підтримку, пікнік, обговорення проблеми з експертами).

Роздаткова продукція: афіша у ЦНАПах (лише розміру А4), супермаркетах, школах, при церкві буде візуальним нагадуванням для тих, хто вже чув про проект, але ще не проголосував.

Ефективно після кожної розмови з людьми залишати їм у руках листівку, де буде вказано номер проекту, як і де за нього голосувати. Це буде листівка яка не дасть забути про ваше прохання.

Цікавий досвід.

Команда проекту «Відновлення парку 700-річчя Львова» розміщувала на своїй роздатковій продукції QR код, який після скасування користувачем, одразу виводив на місце голосування.

Коментар

Олег Пижів, автор проекту «Створення скверу на вулиці Миколайчука»:

Листівки у скриньках не працюють, вони можуть пролежати там довго, а голосування триває лише два тижні. Люди сприймають ці листівки як нав'язливу рекламу і тому часто просто викидають у смітник.

Візуалізуйте макет об'єкту — покажіть яким він буде після реалізації проекту.

Створіть базу фото об'єкту для демонстрації проблем чи переваг.

Зазвичай поліграфічну продукцію команди роблять за власні кошти та використовуючи власні ресурси. Часто у мікрорайоні можна знайти професійного дизайнера чи поліграфічну кампанію, яка може це зробити безплатно. Мова йде про 2-3 години робочого часу і кілька сотень гривень, а тому це є значними затратами.

Створіть короткий відеоролик (до 5 хв) з презентацією проекту.

<https://www.youtube.com/watch?v=N5uopqqYolM>

Районні адміністрації (у разі презентації малих проектів) та управління "Секретаріат ради" (у разі презентації великих проектів) визначають час та надають приміщення разом з відповідним обладнанням для можливості презентації всіх проектів їхніми авторами.

Для монтування відео чи створення дизайну листівки вам варто знайти фахівців, втім багато цікавої візуалізації ви можете зробити самотужки. Ось кілька корисних ресурсів:

www.canva.com — створення плакатів
<http://visage.co/> — розробка інфографіки та плакатів
<http://www.thinglink.com/learn/> — інтерактивні фотографії з позначками
<http://scribblemaps.com/> — створення інтерактивних карт на основі Google maps
<http://imgur.com/> — створення анімованих зображень gif
<http://www.bitstrips.com/create/comic/> — створення коміксів

Поради ЦеГрін щодо агітації:

Агітувати біля відділень Приват чи Ощадбанку виявилось неефективним. Активні користувачі банку знаходяться онлайн, а найбільше до банку заходять пенсіонери.

Ефективно стояти агітаторам з листівками в супермаркетах, на кінцевих зупинках транспорту, чатувати біля банкоматів обраних банків, у торгових центрах вашого мікрорайону.

Усередині ЦНАПу заборонено агітувати, але ви можете це робити перед входом у ЦНАП. Дуже важливо інформувати працівників ЦНАПів щодо роботи Бюджету участі.

Розміщення афіш в різних установах необхідно погоджувати з власниками установ, аби їх не зірвали.

Готуйте ґрунт — інформуйте потенційних

голосувальників — це від початку подачі проекту. Минулого року часто люди віддавали голос тому проекту, за кого попросили раніше, а не тому, який був обраний усвідомлено.

Інформаційна кампанія завершується не з завершенням голосування, а зі здачею об'єкту в експлуатацію. Після завершення голосування завдання команди авторів тримати руку на пульсі щодо реалізації проекту, відстоювати, при потребі, подальше фінансування об'єкту і його розвиток.

Цікавий досвід:

У Києві активісти запровадили «Право авторського нагляду». Така ініціатива передбачає домовленість між авторами проектів Бюджету участі й авторами петицій та керівництвом Київської міської ради регулярно (раз у півтори місяці) зустрічатись у неформальній атмосфері (хаб, антикафе) з метою зрозуміти на якому етапі реалізація проекту і як вирішуються поточні питання.

Робота у соцмережах

Цифрові можливості сучасного світу відкривають перед вами великі можливості для повернення уваги до вашого проекту. Ви можете зробити дизайн кавер фото і попросити усіх, хто вас підтримує, виставити на своїх акаунтах.

Ще інтенсивніше нагадуватиме про ваш проект спеціальні позначки на аватарках.

Команда проекту може створити тематичну сторінку чи групу у **Facebook**. Що вибрати?

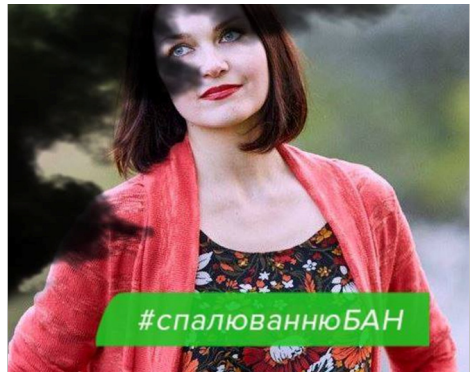
Основне завдання групи об'єднувати однодумців для вирішення певних завдань, проблем, дискусій на спільні теми, чи просто для дружби чи тематичних обговорень. Тобто група — це майданчик, котрий більше нагадує форум, а публічна сторінка — це радше блог.

Сторінки краще створювати для підтримки довгоіснуючих відносин з прихильниками, читачами. Групи зручніше використовувати для короткострокових дискусій.

Використовуйте #хештеги

Хештег — слово або фраза з # і які використовуються в публікаціях у соціальних мережах. У результаті ваш пост стає доступний людям з такими ж інтересами, навіть якщо вони не підписані на ваші оновлення.

Хештеги збільшують охоплення аудиторії, підвищують впізнаваність проекту, допомагають привернути увагу читачів до якої-небудь події або тренду.

Хештег безкоштовний. Працює у різних соцмережах.

Хештег повинен бути простим та легким для запам'ятовування. Наприклад: #ВрятуймоЛевандівськийПарк.

Використовуйте свої хештеги на всіх онлайн-ресурсах (сайтах, профілях в соцмережах і т. д.), у принтовій продукції (футболки, буклети і т. д.), у підписах листів електронної пошти.

Під хештег можна запустити флешмоб тематичних історій чи фото. Згадайте ефективність — привернення уваги, обговорюваність — флешмобів #янебоюсьсказати, #небийдитину, #мененевзяли.

Добре працює гейміфікація. Кого з вас оминув флеш-моб #icebucketchallenge? Обливались усі. Правда, щоб люди почали брати участь у такій грі — потрібно залучати селебрітіс і придумувати креативні умови.

Є й інші привертаючі увагу пости. Наприклад — напишіть важливий для вашого проекту пост, сфотографуйтеся з вивіскою: «Якщо цей пост набере 1000 лайків, тоді...» І хай ніщо не обмежує вашу фантазію.

Як постити?

Регулярно, оперативно, краще у ранковий час — 10-12.00 та вечірній — 19-22.00

Залучайте лідерів думок, у кого багато підписників. Просіть їх розповісти про ваш проект та попросити голосувати.

Використовуйте Tag, що дозволяє аби вашу інформацію бачили і читачі того, хто затеганий. Аби затегати потрібну людину, вам необхідно, аби вона була вашим другом у соцімережі. Перед написанням її імені поставте @. Тег допомагає привернути увагу того, кого тегаєте. Це можуть бути депутати вашого округу, Голова райадміністрації і т.д.

Якщо потрібно репост — ви про це конкретно просіть.

Пости мають бути читабельними, короткими, у поєднанні з якісною візуалізацією.

Будьте креативними — подавайте інформацію по різному — фото, текст одразу на фото, відео, інфографіка, stream.

Поширюйте інформацію про ваш проект у тематичних групах — спільноти району, спільноти за уподобаннями, спільноти любителів нашого міста.

***

Оглядаючись на місяці активної та часом виснажливої роботи, ви усвідомите, що, віддавши багато сили та енергії, насправді розбагатіли.

Розбагатіли досвідом втілення змін, новими навиками, неймовірними людьми навколо, з якими можна «гори знести».

Віддаючи себе добрій справ — ви багатієте. Спів-творячи місто про яке мрієте, творите надію на те, що може бути по іншому. Бо самі так робите. А якщо не пробувати — нічого не зміниться.

«Не сумнівайтесь, що невелика група думаючих людей, активних громадян, здатна змінити світ. Більше того, тільки так завжди і було», — **Маргарет Мід.**

Уся нормативна інформація, правила, етапи, інформація про проекти минулого року міститься на сайті <https://lviv.pb.org.ua>

Детальнішу інформацію про Бюджет участі можна отримати у відділі громадського партнерства управління «Секретаріат ради» за тел.: (032) 297-57-63, ел. скринька: 539lmr@gmail.com

Методичка підготовлена у рамках проекту
«Керувати бюджетом міста просто! Бюджет участі для львів'ян»

Організатор — Центр Громадянських Ініціатив за підтримки
Львівської міської ради

Автори: Віталій Загайний, Юлія Рудюк, Наталія Кузьма

Центр Громадянських ініціатив cehrin.org.ua

Cehrin.ngo@gmail.com

032 231 88 08 | +38 (067) 454 81 88 | +38 (099) 004 26 35

facebook.com/cehrin

Кожна людина народжена вільною, але лише активна і знаюча людина залишається вільною все своє життя.